

RÈN LUYỆN KỸ NĂNG TỰ HỌC HÒA THANH CHO SINH VIÊN ĐẠI HỌC SƯ PHẠM ÂM NHẠC

I TRẦN MINH QUANG

Email: quang2002ybi@gmail.com

Trường ĐHSP Nghệ thuật TW

TRAINING SELF-STUDY SKILLS IN HARMONY FOR UNIVERSITY STUDENTS OF MUSIC EDUCATION

TÓM TẮT

ABSTRACT

Hòa thanh là môn học có ý nghĩa vô cùng quan trọng trong chương trình đào tạo Đại học Sư phạm Âm nhạc. Đây là môn học có tính ứng dụng và thiết thực, hỗ trợ tích cực cho học tập các môn học như: Phân tích tác phẩm, Chuyển soạn cho hợp xướng, Sáng tác, Hòa tấu... hay những hoạt động sáng tạo âm nhạc. Đối với người sinh viên sư phạm âm nhạc, ngoài việc học tập trên lớp, việc rèn luyện kỹ năng tự học giúp nắm vững kiến thức và kỹ năng cơ bản, đáp ứng những nhu cầu thực tiễn trong quá trình học và công tác sau này. Bởi vậy, rèn luyện kỹ năng tự học có vai trò quan trọng trong quá trình học tập âm nhạc nói chung và học môn Hòa thanh nói riêng.

Rèn luyện kỹ năng tự học hòa thanh giúp giải quyết tích cực kết quả học tập của môn học. Đồng thời vận dụng kiến thức, kỹ năng của môn Hòa thanh hỗ trợ cho các môn học khác và các hoạt động âm nhạc trong quá trình học tập, nghiên cứu.

Từ khóa: Rèn luyện kỹ năng, Tự học, Hòa thanh, Sư phạm Âm nhạc

Harmony is a very important subject in the training program of University of Music Education. This is an applied and practical subject, actively supporting learning subjects such as: Analysis of works, Transcription for choir, Composition, Orchestra... or music creation activities. For music pedagogy students, in addition to learning in class, self-study skills help to master basic knowledge and skills, meet practical needs in the learning process and later work. Therefore, self-study skills play an important role in the process of learning music in general and learning Harmony in particular.

Practicing harmonious self-study skills helps to positively solve the learning outcomes of the subject. At the same time, applying the knowledge and skills of Harmony to complement other subjects and music activities in the learning and research process.

Keywords: Skills training, Self learning, Harmony, Music education

1. Đặt vấn đề

Âm nhạc là loại hình nghệ thuật mang tính trừu tượng, sử dụng âm thanh để phản ánh những tâm tư, tình cảm của con người thông qua các tác phẩm. Âm nhạc giúp cuộc sống của con người trở nên phong phú hơn, nhân văn hơn. Những tâm tư, tình cảm của con người đều được thể hiện qua những nét giai điệu trầm bổng và sự liên kết phong phú của âm thanh. Điều đặc biệt ẩn sâu trong đó là sự kết hợp chặt chẽ, tinh tế của các âm thanh theo quy luật, đó chính là “hòa thanh”. Vì vậy, hòa thanh được chú trọng giảng dạy một cách tỉ mỉ trong các chương trình đào tạo âm nhạc nói chung và ngành Sư phạm Âm nhạc nói riêng. Đây là môn học quan trọng, mang tính ứng dụng cao trong các hoạt động âm nhạc như: đệm đàn cho thanh nhạc, tham gia hoà tấu nhạc cụ... Đặc biệt, với chương trình đào tạo ngành Sư phạm âm nhạc, hòa thanh được ví như cơ sở nền tảng liên kết chặt

chẽ với các môn học như: Phân tích tác phẩm, Chuyển soạn cho hợp xướng, Sáng tác... Không chỉ vậy, hòa thanh còn góp phần nâng cao khả năng cảm thụ và tư duy âm nhạc, tư duy sáng tạo âm nhạc, phát huy năng khiếu âm nhạc và có thể tiếp thu tốt các môn học âm nhạc khác. Tuy nhiên, qua thực tế tại trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương, trong quá trình học tập và tìm hiểu, môn Hòa thanh được đánh giá là môn học khó và là nỗi trăn trở đối với sinh viên bởi nhiều lý do chủ quan và khách quan. Nhưng lý do quan trọng nhất được nói đến là quá trình tự học và rèn luyện của sinh viên chưa được hiệu quả. Bởi vậy, nghiên cứu về rèn luyện kỹ năng tự học hòa thanh là điều cần thiết giúp sinh viên có thể tìm cho mình những phương pháp tự học, rèn luyện và học tập hiệu quả để học tốt hơn môn Hòa thanh và hỗ trợ cho việc học tập, nghiên cứu âm nhạc nói chung.

EDUCATION

1.1. Vai trò của môn hòa thanh trong chương trình đào tạo ngành Sư phạm Âm nhạc

Trong giáo dục âm nhạc, Hòa thanh là môn học rất quan trọng và thiết thực. Môn học giúp sinh viên nắm vững các nguyên tắc cơ bản của âm nhạc, phát triển khả năng nghe, phân tích và sáng tạo các tác phẩm âm nhạc. Môn Hòa thanh cũng góp phần rèn luyện kỹ năng biểu diễn, trình bày và thưởng thức âm nhạc của sinh viên khi cảm nhận được giai điệu và màu sắc âm thanh.

Hòa thanh mang tính ứng dụng trong hoạt động dạy học như: đệm cho thanh nhạc, phối hợp âm, phối khí cho ca khúc... Hòa thanh góp phần giúp người nghe hiểu rõ cấu trúc, cách xây dựng, nét đặc trưng của tác phẩm âm nhạc. Khi học các môn học như: Phân tích tác phẩm, Lịch sử âm nhạc, Ký - xướng âm, Đệm đàn, Chuyển soạn cho hợp xướng, Chỉ huy, Dàn dựng chương trình tổng hợp... phải sử dụng đến kiến thức của môn Hòa thanh. Bởi vì giữa các môn học thuộc hệ thống lý thuyết âm nhạc với các môn thực hành đều có mối quan hệ tương hỗ, bổ trợ lẫn nhau. Chính vì thế, hòa thanh là môn học bắt buộc trong chương trình đào tạo âm nhạc. Môn học này góp phần nâng cao tư duy âm nhạc, nâng cao khả năng thực hành, cảm nhận để sinh viên phát huy năng khiếu, năng lực hoạt động và có thể tiếp thu tốt các môn học âm nhạc khác.

1.2. Thực trạng việc rèn luyện và học tập môn Hòa thanh của sinh viên tại Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương

Môn Hòa thanh cho ngành Sư phạm Âm nhạc, Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương gồm 4 tín chỉ và chia thành 2 học phần, thực hiện trong hai kỳ học. Hòa thanh 1 học trong kỳ 1 năm thứ 2 gồm 2 tín chỉ, Hòa thanh 2 học trong kỳ 2 năm thứ 2 gồm 2 tín chỉ. Hòa thanh được đánh giá là môn học khó và được chú trọng đào tạo. Tuy nhiên, trên thực tiễn với môn Hòa thanh, mặc dù được chú trọng đào tạo và giảng dạy bởi những giảng viên có nhiều năm kinh nghiệm nhưng không tránh khỏi những hạn chế nhất định. Cụ thể như: tình trạng sinh viên còn thụ động trong quá trình học tập, khả năng tiếp thu của sinh viên không đồng đều, đặc biệt là vấn đề rèn luyện và tự học của sinh viên còn chưa được đề cao.

Qua quá trình khảo sát về việc học tập môn Hòa thanh của các bạn sinh viên cho thấy: Một số lượng không nhỏ các bạn sinh viên còn chưa hiểu rõ ý nghĩa và vai trò của môn học, điều đó khiến các bạn chưa chủ động cho việc học, song lượng kiến thức hòa thanh phong phú, cần sự tìm tòi là logic, cần thời gian tìm hiểu và học tập nhưng sinh viên lại chưa thực sự giành thời gian cho việc học. Thêm vào đó là khả năng tiếp thu của sinh viên không đồng đều, việc giảng dạy của giảng viên có thể phù hợp với sinh viên

này nhưng chưa thực sự phù hợp với sinh viên khác khiến cho việc tiếp thu kiến thức trở nên khó khăn hơn.

Việc rèn luyện kỹ năng tự học cho SV là điều hết sức cần thiết, đây sẽ là một trong những yếu tố quan trọng, ảnh hưởng trực tiếp đến kết quả học tập của sinh viên. Do đó, SV cần có nhận thức đúng đắn và cải tiến cách học tập, rèn luyện và sáng tạo nhằm nâng cao chất lượng môn học.

2. Đề xuất biện pháp rèn luyện kỹ năng tự học hòa thanh cho sinh viên Đại học Sư phạm Âm nhạc

Đối với những mục tiêu và yêu cầu môn học đề ra, yếu tố tự học có vai trò rất quan trọng và có tầm ảnh hưởng vô cùng lớn đến kết quả học tập của SV. Tự học giúp sinh viên tìm ra cho bản thân những phương pháp học tập cụ thể có ý nghĩa hết sức quan trọng trong việc hình thành và tư duy kiến thức nhằm học tập tốt môn học và đạt được mục tiêu, yêu cầu môn học đề ra.

Dưới đây là một số biện pháp giúp sinh viên tiếp thu tốt kiến thức của môn Hòa thanh, có tư duy và định hướng phương pháp học cho bản thân giúp các bạn học tập tốt và đạt được kết quả như mong đợi.

2.1. Học tập bằng cách tự nghiên cứu tài liệu kết hợp sử dụng bảng phân tích và sơ đồ tư duy

Việc nghiên cứu tài liệu đã không còn xa lạ đối với người học. Do đó, nghiên cứu Hòa thanh chính là việc tìm tòi nghiên cứu các tài liệu có liên quan đến môn Hòa thanh sau đó phân tích và tổng hợp thành hành trang kiến thức phục vụ cho chính bản thân người học.

Bài nghiên cứu đưa ra các bước thực hiện bài tập hòa thanh bao gồm:

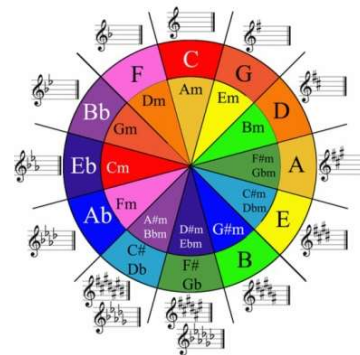
Bước 1: Xác định giọng

Bước 2: Xác định bậc âm của giọng.

Bước 3: Xây dựng công năng cho bài

Bước 4: Lựa chọn công năng, xét các trường hợp có thể xảy ra để tiến hành phối bè.

Bước 5: Phối bè và hoàn thiện bài:

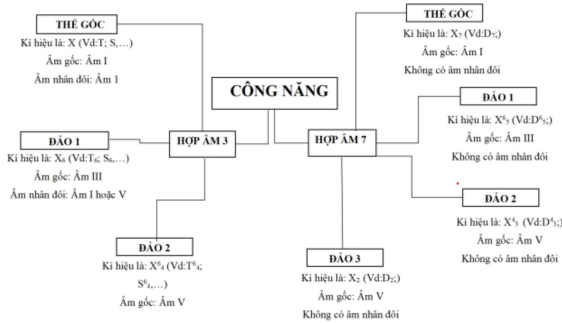
Sơ đồ: Vòng tròn quãng 5

EDUCATION

Ngoài ra việc sử dụng sơ đồ tư duy có vai trò hữu hiệu trong quá trình học môn Hòa thanh của sinh viên. Việc sử dụng sơ đồ vòng tròn quãng 5 cũng là một phương pháp rất hữu ích và nhanh chóng khi chúng ta xác định giọng.

- + Vòng ngoài cùng sẽ là hóa biểu
- + Vòng thứ 2 là giọng trưởng ứng với hóa biểu
- + Vòng trong cùng sẽ là giọng thứ ứng với hóa biểu.

Tiếp đó là việc sử dụng sơ đồ các thành phần âm của các công năng:

Sơ đồ tư duy: Thành phần âm của các công năng

2.2. Ứng dụng phần mềm cho quá trình tự học

Hiện nay, việc ứng dụng công nghệ thông tin vào việc học tập ngày càng được phổ biến rộng, mang đến nhiều lợi ích. Với việc rèn luyện kỹ năng tự học cho sinh viên, sử dụng các phần mềm ứng dụng hỗ trợ là điều rất cần thiết bởi những hiệu quả mà nó đem lại vô cùng hữu ích.

Sử dụng phần mềm giúp cho quá trình rèn luyện kỹ năng tự học hòa thanh của các bạn sinh viên đại học sư phạm âm nhạc được hiệu quả hơn. Một trong số đó là MuseScore, phần mềm soạn nhạc đơn giản nhưng đem lại hiệu quả rất tốt trong quá trình rèn luyện kỹ năng tự học hòa thanh. Với việc học tập môn Hòa thanh, ứng dụng MuseScore mang lại nhiều lợi ích tích cực như: Trình bày bài tập sạch sẽ, gọn gàng; chữa bài trực tiếp trên phần mềm một cách nhanh chóng qua việc di chuyển vị trí của nốt nhạc mà không cần phải tẩy xóa phức tạp như làm trên giấy; Hỗ trợ nghe giai điệu trực tiếp trên phần mềm để có thể xác định đúng màu giọng trưởng, thứ... sinh viên có thể thỏa sức sáng tạo với bài tập bằng cách nhân bản bài cũ và thay đổi công năng một cách nhanh chóng để biến đổi từ bài hòa thanh đúng trở thành đa dạng, và cuối cùng là bài hòa thanh hay. Từ một bài cho trước sinh viên có thể sáng tạo nhiều cách làm khác nhau bằng cách di chuyển các nốt nhạc và thay đổi kí hiệu công năng tương ứng.

Ví dụ: Phối hòa thanh cho bè Bass sau.

Bài làm lần 1:

Bài khi thay đổi công năng:

2.3 Sử dụng phương pháp học tập theo nhóm kết hợp với phương pháp trò chơi cho quá trình tự học

Việc sử dụng các phương pháp trò chơi kết hợp với phương pháp học tập theo nhóm là điều hết sức cần thiết đối với sinh viên khi học môn Hòa thanh. Sinh viên có thể tự học có sự hướng dẫn của giáo viên, hoặc có thể tự tổ chức học tập với nhau thông qua các hoạt động học thông qua việc thiết kế và trả lời các câu hỏi.

Một số bộ câu hỏi mẫu để sinh viên thực hiện việc học tập. Dựa vào đó giảng viên, sinh viên có thể thiết kế các câu hỏi, trò chơi thông qua các ứng dụng như: Kahoot, Quiziz,... tổ chức chơi trò chơi và trao đổi kiến thức với nhau. Hoặc sinh viên có thể tự thiết kế các câu hỏi của mình, sau đó tổ chức rút thăm trả lời các câu hỏi và trao đổi kiến thức với nhau. Điều này sẽ giúp sinh viên chủ động hơn trong việc tìm hiểu và trau dồi kiến thức, có vai trò tích cực trong việc học môn Hòa thanh.

Kết luận

Rèn luyện kỹ năng tự học hòa thanh giúp sinh viên nắm được các kiến thức và kỹ năng cơ bản một cách chủ động, từ đó sinh viên có thể học tập và tiếp thu kiến thức hiệu quả theo cách học tập của bản thân nhằm đáp ứng nhu cầu cầu thực tiễn của môn học. Hơn thế nữa, việc học hòa thanh giúp sinh viên nắm chắc kiến thức nền tảng để ứng dụng cho các môn học khác trong chương trình đào tạo ngành Sư phạm Âm nhạc nên từ nhiều năm nay các giảng viên luôn tìm tòi ra những phương pháp dạy học hữu hiệu để đạt kết quả tốt, tuy nhiên vẫn còn nhiều trăn trở. Việc đưa ra một số biện pháp rèn luyện kỹ năng tự học hòa thanh cho sinh viên Đại học Sư phạm Âm nhạc đề cao yếu tố tự học của sinh viên trong việc tìm tòi và tiếp thu kiến thức. Hy vọng các biện pháp và kỹ năng nêu trên sẽ được áp dụng, đóng góp một phần nhỏ bé trong việc rèn luyện kỹ năng tự học của sinh viên.

EDUCATION

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Lê Thị Kim Chi (2017), *Dạy học môn hòa âm cho sinh viên hệ Đại học Sư phạm Trường Đại học Đồng Tháp. Luận văn thạc sỹ, Chuyên ngành Lý luận và Phương pháp dạy học Âm nhạc, Trường Đại học Sư Phạm nghệ thuật Trung ương.*
2. Hoàng Hoa (2007), *Giáo trình Hòa âm ứng dụng, sách dùng cho các trường Cao đẳng sư phạm, Nxb ĐHSP.*
3. Phạm Tú Hương (2005), *Lý thuyết âm nhạc cơ bản, Nxb ĐHSP.*
4. Phạm Tú Hương, Vũ Nhật Thăng (1993), *Sách giáo khoa hòa thanh, Nhạc viện Hà Nội, Nxb Âm nhạc.*
5. Phạm Minh Khang (2005), *Giáo trình hòa thanh bậc đại học, Nhạc viện Hà Nội.*
6. Nguyễn Khải - Phạm Thu Hương (2019), *Giáo trình Hòa Thanh. Hệ đại học sư phạm âm nhạc, Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương.*
7. Bùi Ngọc Quang (2013), *Tác động của ý thức, thái độ và phương pháp tự học đến kết quả học tập của sinh viên. Luận văn ThS, Chuyên ngành Đo lường và Đánh giá trong giáo dục, Trường Đại học quốc gia Hà Nội.*
8. Phạm Việt Vượng (2008), *Giáo dục học, Nxb Đại học Sư phạm Hà Nội.*
9. Nguyễn Cảnh Toàn (1997), *Quá trình dạy học - tự học, NXB Giáo dục Hà Nội.*